

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
з інтегрованого курсу «Література»,
розроблена для закладів загальної середньої освіти, що реалізуватимуть
освітній проєкт «Ліга крилатих»

АДАПТАЦІЙНИЙ ЦИКЛ

Схвалено до використання в освітньому процесі

(протокол №4 засідання комісії з літератури (української та зарубіжної) від 24 червня 2022 р.)

Інтегрований курс «ЛІТЕРАТУРА»
навчальна програма
Цикл: адаптаційний, 5–6 класи
Освітня галузь: мовно-літературна
Авторки: Негодяєва С.А., Семенів Н.Л.

ВСТУПНА ЧАСТИНА

Модельну навчальну програму розроблено відповідно до Закону України «Про освіту» (№2145-VIII від 05.09.2017), Закону України «Про повну загальну середню освіту» (№463-IX від 16 січня 2020 року), Державного стандарту базової середньої освіти (Постанова КМУ №898 від 30 вересня 2020 року), розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 року» (№988-р від 14 грудня 2016 р.), з урахуванням принципів сучасної освітньої політики та Стратегії розвитку освітніх оцінювань у сфері загальної середньої освіти в Україні до 2030 року. Модельна навчальна програма є логічним продовженням інтегрованої освітньої системи Анжеліки Цимбалару для 1-4 класів закладів загальної середньої освіти, зміст якої передбачав вивчення творів художньої української і зарубіжної літератури в концентрі «Дитяча література» (без чіткого зазначення переліку рекомендованих текстів) в інтегрованому курсі «Українська мова».

Відповідно до мети мовно-літературної освітньої галузі, поданої в Державному стандарті базової середньої освіти, **метою інтегрованого курсу «Література»** визначено залучення учнів/учениць до компетентного ознайомлення з основними літературними здобутками митців класичної та сучасної художньої (української і зарубіжної) літератури в площині загальнолітературних, художньо-естетичних, літературознавчих, аксіологічних проблем, спрямоване на розвиток гармонійної особистості, здатної креативно мислити й творчо самореалізовуватися, на формування в неї гуманістичного світогляду, базованого на національних і міжкультурних орієнтирах.

Мета інтегрованого курсу конкретизована в таких **завданнях**:

1. Формування свідомого вмотивованого читача, здатного проявляти інтерес до літературних творів української та зарубіжної літератур, медіатекстів як джерела знань.
2. Розвиток здатності визначати естетичну природу й виховний потенціал літератури, розуміти її роль у формуванні високодуховної особистості.
3. Розвиток читацького смаку й удосконалення індивідуального мовлення.
4. Виховання потреби використовувати мистецтво слова для особистісного зростання, самоідентифікації (національної, соціальної тощо).
5. Ознайомлення з поетикою літературного твору на рівні роду, особливостями жанру, форми й змісту, композиції, сюжету, теми, ідеї, характеристикою персонажів твору, з біографією і творчістю письменників, життєвими фактами, які спонукали їх до творчості.
6. Розвиток уміння сприймати, аналізувати, інтерпретувати, порівнювати літературні твори українських і зарубіжних авторів, критично оцінювати реценцію і

трансформацію традиційних мотивів, образів, сюжетів, виробляючи власну позицію в осягненні певної проблеми, літературного явища тощо.

7. Формування здатності застосовувати здобуті знання літературного контенту, набутий досвід читацької діяльності, уміння працювати з довідковими інформаційними джерелами під час участі в підсумкових літературних толоках, інтегрованих проєктах.

Основоположними дидактичними **підходами** інтегрованого курсу визначено особистісно орієнтований, діяльнісний, інтегративний, компетентнісний, компаративний. Їх удале застосування сприятиме всебічному осягненню здобувачами освіти естетичної природи літератури, її пізнавального, виховного й розвивального потенціалу; формуванню вмінь критично осмислювати навчальний матеріал із залученням контексту різних наукових галузей, видів мистецтв; висловлювати власну позицію з певної проблеми на основі зіставного аналізу художніх творів, об'єднаних спільною тематикою і проблематикою; розвиткові вмінь виконувати аналіз художнього твору (проблемно-тематичний, пообразний, жанровий, компаративний, комбінований) задля глибинного осягнення його як літературного феномену тощо.

Світоглядні орієнтири художнього контенту інтегрованого курсу «Література» дають змогу ввести здобувачів освіти у світ прекрасного, залучити їх до національного і світового мистецтва слова в його взаємозв'язках з мовою, історією, живописом, архітектурою, музикою, до духовних пошуків народу; виховувати потребу в читанні, стимулювати інтерес до художнього слова, розвивати високі естетичні смаки, здатність творчо сприймати прочитане; сформувати на цій основі правильне розуміння загальнолюдських цінностей і цим сприяти вихованню духовно багатой, усебічно розвиненої особистості.

Програму побудовано з урахуванням дитиноцентричного, комунікативно-діяльнісного, текстоцентричного **принципів** навчання, а також на засадах діалогу та партнерської взаємодії, спрямованих на досягнення учнями/ученицями позитивних результатів в опануванні інтегрованого курсу. Це дасть змогу здобувачам освіти в подальшому успішно просуватися власними освітніми траєкторіями, зокрема креативно застосовувати художні й літературознавчі ідеї синтезу традиційного й нетрадиційного для реалізації власних потреб.

Структура інтегрованого курсу «Література» є концентрично-спіральною. Це означає, що формування читацької компетентності учнів/учениць, опанування ними більшості літературознавчих понять буде відбуватися поступово: на рівні ознайомлення в 5–6 класах, докладніше – під час вивчення літератури в 7–9 класах і в старшій профільній школі. Концентри сформовано за об'єктами вивчення й формування: «Автор–твір–читач», «Жанрова система літератури», «Літературознавчий діалог з текстом», «Теоретичний інструментарій», «Власна мовотворчість». Такий розподіл дасть змогу простежити поступ здобувача освіти на конкретному етапі навчання, уможливить наступність в опануванні теоретико-літературознавчих понять і формуванні читацької компетентності впродовж адаптаційного циклу.

Реалізацію змісту виокремлених концентрів рекомендовано корелювати з тематичними блоками, поданими в Прикінцевій частині. Рекомендований контент тематичних блоків відповідає віковим та індивідуальним особливостям

учнів/учениць, їхнім потребам і запитам, а також охоплює твори української та зарубіжної літератури (класичної і сучасної), використання яких уможливить занурення учасників освітнього процесу у площину загальнолітературних, новітніх художньо-естетичних, аксіологічних і літературознавчих проблем. У тематичних блоках твори для обов'язкового вивчення позначено «*». Позиції художнього контенту, позначені «**», рекомендовано для вивчення напам'ять. Подані тематичні блоки і їхнє наповнення мають рекомендаційний характер, а отже, можуть бути змінені вчителем/вчителькою залежно від читацьких смаків і потреб учнів/учениць.

Під час розроблення навчальної програми вчитель/вчителька на засадах академічної свободи може визначати послідовність вивчення концентрів загалом, а також змісту кожного з них зокрема, до того ж інтегрувати їхній зміст залежно від визначеної освітньої мети й завдань, самостійно вибрати з пропонованих тематичних блоків ті художні твори, які вважає методично доцільними для опанування змісту виокремлених концентрів. У процесі вибору доцільно спиратися на проблемно-тематичний і жанровий принципи.

Реалізація означених концентрів і рекомендованих тематичних блоків імпліцитно корелюється із щорічними інтегрованими проєктами (наприклад, пізнавально-популяризаторським «Рекомендуємо!», творчо-дослідницьким «В дитинстві відкриваєш материк, котрий назветься потім – Батьківщина» тощо), а також під час виконання проєктних завдань з навчальних предметів й інтегрованих курсів освітньої системи.

В основній частині програми результативні, змістові та процесуальні складники кожного з концентрів подано за рубриками «**Очікувані результати навчання**», «**Пропонований зміст**», «**Види навчальної діяльності**». «Очікувані результати навчання» скорельовано з чотирма групами вимог до обов'язкових результатів навчання учнів/учениць із мовно-літературної освітньої галузі [українська мова, українська література, зарубіжні літератури (у перекладі українською мовою)] для класів (груп) з українською мовою навчання, які подано в Державному стандарті базової середньої освіти (додаток № 2). Передбачено, що здобувач освіти під час вивчення курсу має усно й письмово взаємодіяти з іншими особами для досягнення життєвих цілей і розв'язання навчальних проблем; виконувати різні види читацької діяльності й аналізувати результативність своїх дій; перетворювати текстову інформацію відповідно до навчальних завдань і власних потреб; використовувати теоретичний інструментарій під час літературознавчого діалогу з текстом, аналізувати власні емоції, ставлення до художнього твору як виду мистецтва тощо. Констатацію, конкретизацію, кореляцію, зміну зазначеного вчитель/вчителька має право здійснювати в межах чинного законодавства для вдосконалення освітнього процесу.

У рубриці «Види навчальної діяльності» до кожного концентру рекомендовано види індивідуальної, групової, парної організації навчальної діяльності здобувачів освіти, що спрямовані на актуалізацію опанованого, подання нової інформації, тренування, оцінювання, рефлексію, зворотний зв'язок, самооцінювання й презентують репродуктивний, пошуковий, дослідницький, творчий характер інтегрованого курсу. Водночас учитель/вчителька має академічну свободу в доборі різноманітних видів організації освітньої діяльності.

Оцінювання визначених у програмі очікуваних результатів навчання учнів й учениць має відбуватися за допомогою формувального, поточного, підсумкового (тематичного, семестрового, річного) оцінювання тощо. Під час організації оцінювання результатів навчання потрібно враховувати, що для учнів й учениць воно виконує інформаційну, мотиваційну, формувальну, коригувальну, розвивальну, виховну та ін. функції. Для вчителя/вчительки закладу загальної середньої освіти функційне поле оцінювання буде зреалізовано через низку функцій: нормативну, діагностувальну, інформаційну, аналітичну, коригувальну, прогностичну та ін.

Застосування формувального оцінювання дасть змогу об'єктивно визначити рівень сформованості ключових компетентностей і наскрізних умінь здобувачів/здобувачок освіти, а також окреслити перспективи поступу в досягненні визначених у програмі очікуваних результатів навчання. Під час організації такого оцінювання потрібно забезпечити систематичний і системний, чіткий і вмотивований зворотний зв'язок з учнями й ученицями, акцентувати увагу на їхніх досягненнях, успіхах у навчанні. Оцінювання поточних навчальних результатів здобувачів/здобувачок освіти з інтегрованого курсу за певний проміжок часу (тему, розділ тощо) має відбуватися на основі результатів їхньої діяльності та бути об'єктивним й аргументованим.

Періодичність підсумкового тематичного оцінювання визначає вчитель/вчителька й ураховує під час уставлення рівня/виставлення бала не лише результат навчальної діяльності здобувача/здобувачки освіти, який він/вона одержав/ла після виконання тематичної роботи, а й процес досягнення результату, тобто навчальні дії, виконані ним/нею впродовж опанування розділу (теми) інтегрованого курсу. Під час підсумкового семестрового оцінювання мають бути взяті до уваги результати різних видів діяльності, у яких брали участь учні/учениці, підсумкового тематичного оцінювання, урахований їхній особистий поступ. Таке оцінювання не потребує виконання здобувачами/здобувачками освіти окремих видів робіт.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

5 клас

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст інтегрованого курсу	Види навчальної діяльності
АВТОР – ТВІР – ЧИТАЧ		
<p>Мета концентру полягає в залученні здобувачів/здобувачок освіти до компетентного ознайомлення з художньою літературою як мистецтвом слова та джерелом інформації.</p>		
<p>Концентр спрямований на актуалізацію вмінь усвідомлено сприймати літературні твори різних жанрів, а також навичок аналізувати художній твір. Зміст концентру покликаний забезпечити усвідомлення учнями/ученицями значення художньої літератури (дати людині естетичну насолоду, певну інформацію, навчити за допомогою книжки здобувати знання, уміти застосовувати їх, ставитися творчо до навчання тощо), визначити показники успішності книг, які впливають на уподобання й читацькі смаки.</p>		
<p>Здобувач освіти: уважно сприймає твори різних жанрів, зважаючи на мету та умови спілкування, особливості художніх текстів, застосовуючи правила ефективного слухання [6 МОВ 1.1.1-1]; використовує заголовки та анотацію для ефективною роботи з текстом, критично сприймаючи їх, виробляючи власну позицію щодо його оцінювання іншими [6 МОВ 2.1.2-2]; оцінює особливості формування світоглядних, наукових, творчих позицій відомих людей, їхню заслугу перед людством спираючись на здобуту інформацію, висновуючи про життєві позиції особистостей, персонажів творів тощо [6 МОВ 2.2.7-1];</p>	<p>Роль книги в житті людини. Художня література – мистецтво слова та джерело інформації. Читацькі уподобання та смаки.</p>	<p>Сприймання літературних творів різних жанрів із подальшим визначенням їхніх художніх особливостей; відповіді на запитання; перегляд та обговорення відеозаписів, матеріалів інформаційних сайтів, каталогів електронних бібліотек тощо; добір матеріалів для підтвердження власних припущень; групові/парні/індивідуальні дослідницькі, проєктні, аналітичні, інтерпретаційні завдання за змістом прочитаних творів; обговорення проблемних питань (фронтальне, групове, парне).</p>

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст інтегрованого курсу	Види навчальної діяльності
<p>висуває припущення щодо популярності книг, оцінює роль книги в житті людини, спираючись на власний досвід та здобуту інформацію; класифікує літературу за видами відображення інформації, висновує про роль читання для власного зростання; створює добірку кращих зразків дитячої книги за останній рік; рекламує прочитану дитячу літературу; пояснює роль книги в житті людини, складність і особливість процесу творчості, місце в ньому уяви і фантазії [6 МОВ 2.4.1-1];</p> <p>пояснює роль читача в «житті художнього твору», складаючи причиново-наслідкові зв'язки [6 МОВ 2.4.1-1];</p> <p>пояснює актуальність літературних творів у контексті доби [6 МОВ 2.4.2-2];</p> <p>створює (самостійно або з допомогою інших осіб) літературно-мистецький контент для розширення інтересів, світогляду, співпрацюючи в команді, презентуючи результати власних досліджень [6 МОВ 2.7.2-1].</p>		

ЖАНРОВА СИСТЕМА ЛІТЕРАТУРИ

Мета концентру полягає в залученні здобувачів освіти до компетентного ознайомлення з родово-жанровою системою художньої літератури.

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст інтегрованого курсу	Види навчальної діяльності
<p>Концентр спрямований на актуалізацію пропедевтичних знань з теорії літератури в аспекті родово-жанрових особливостей художніх творів (вірша, оповідання, казки, міфу, легенди, загадки, прислів'я, приказки), здобуття знань про особливості й жанрові ознаки календарно-обрядової лірики (щедрівок, колядок, веснянок, русальних пісень, купальських пісень, жнивварських пісень), міфу, легенди, бувальщини, переказу, щоденника як літературно-побутового жанру, казки-повісті, казки-п'єси, літопису, козацького літопису, оповідання, повісті, фентезі, вірша, хайку (хоку). Зміст концентру покликаний забезпечити усвідомлення учнями/ученицями значення жанрового розподілу літературного контенту.</p>		
<p>обґрунтовує жанрові ознаки художніх творів, виділяючи особливості й закономірності прозової та віршової мови [6 МОВ 2.2.4-1];</p> <p>визначає роди фольклору; характеризує жанрове різноманіття українського фольклору як джерела народної мудрості; порівнює традиції різних народів, представлені у фольклорних творах; висуває припущення щодо впливу різних звичаїв, традицій та умов життя на зміст фольклорних творів; зіставляє фольклорну спадщину народів; оцінює роль фольклору в житті людини, спираючись на власний досвід та здобуту інформацію; називає особливості фольклорних творів; характеризує поширення та функціонування усної народної творчості; зіставляє специфіку розкриття тем у</p>	<p>Загадка як вид усної народної творчості.</p> <p>Прислів'я та приказки.</p> <p>Перекази, легенди.</p> <p>Топонімічні легенди й перекази.</p> <p>Міфи. Міфологія як основа для трансформації «традиційних образів», «традиційних/мандрівних сюжетів» і творчості.</p> <p>Народна лірика.</p> <p>Календарно-обрядові пісні.</p> <p>Народна казка. Спільне й відмінне між фольклорними та авторськими казками.</p> <p>Літературні казки.</p> <p>П'єса-казка.</p> <p>Літопис як найдавніший жанр історичної прози.</p> <p>Оповідання.</p> <p>Пригодницька повість.</p> <p>Повість-фентезі.</p> <p>Щоденник як літературно-побутовий жанр.</p> <p>Поезія. Фольклорні, традиційні мотиви в поезії. Хайку (хоку).</p>	<p>Ознайомлення із літературними творами різних жанрів, аналіз їхніх художніх особливостей; групові/парні/індивідуальні і дослідницькі, проєктні, аналітичні, інтерпретаційні завдання на визначення жанрових особливостей прочитаних творів; обговорення проблемних питань (фронтальне, групове, парне) в аспекті особливостей жанроутворень.</p>

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст інтегрованого курсу	Види навчальної діяльності
<p>фольклорних творах різних народів [6 МОВ 2.2.4-1];</p> <p>тлумачить визначення таких жанрів: <i>загадка, переказ, легенда, міф, веснянка, колядка, русальна пісня, народна казка, літературні казки, п'єса-казка, літотис, оповідання, повість, пригодницька повість, повість-фентезі, щоденник як літературно-побутовий жанр, хайку (хоку)</i> тощо [6 МОВ 2.2.4-1].</p>		

ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИЙ ДІАЛОГ ІЗ ТЕКСТОМ

Мета концентру – забезпечити компетентне ознайомлення учнів/учениць з розвивальним потенціалом літератури, сприяти усвідомленню ними її естетичної природи, пізнавального й виховного характеру, ролі художнього слова у формуванні сильної, високодуховної, національно свідомої особистості.

Зміст концентру спрямований на здобуття учнями/ученицями знань про літературу як про важливий складник культури, вагомий чинник підвищення загального рівня освіченості, розвиток творчого потенціалу, формування навичок усвідомленого виразного читання та здійснення літературознавчого діалогу з текстом. Концентр зорієнтований на усвідомлення значення літератури у формуванні авторсько-читацької світобудови як інформаційної реальності, яка відповідала б креативним ідеям синтезу традиційного й нетрадиційного в зображенні дійсності.

<p>усвідомлено розподіляє інформацію (на нову й відому, основну й другорядну, хибну й достовірну, обґрунтовуючи свою думку) для реалізації або перевірки висунутих гіпотез [6 МОВ 1.1.2-2];</p> <p>вичерпно відповідає на запитання за змістом почутих або прочитаних творів [6 МОВ 1.1.2-1];</p>	<p>Аналіз художнього твору крізь призму світобачення письменника.</p> <p>Визначення ролі читача в «житті» літературного твору.</p> <p>Читання і популяризація кращих здобутків художньої літератури від давнини до сьогодення.</p>	<p>Добір матеріалів для підтвердження власних припущень;</p> <p>стислий/вибірковий переказ уривків із творів;</p> <p>виразне читання тексту;</p> <p>декламація вивчених поезій;</p> <p>інсерт-читання (читання з маркуванням сприйнятого); коментоване читання; вибіркоче читання епізодів твору, читання за ролями;</p>
---	--	--

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст інтегрованого курсу	Види навчальної діяльності
<p>переказує стисло/вибірково уривки з творів, що впливають на формування читацьких смаків та уподобань, демонструючи грамотний підхід до власної мовотворчості під час перефразування цитат тексту [6 МОВ 1.2.1-1];</p> <p>пояснює вплив художнього твору (ідеї, порушеної проблеми) на духовний світ особистості, її самоосвіту та самовиховання; характеризує почуте щодо дотримання основних правил спілкування, висловлює емоційно-оцінні судження, аналізує особливості формування світоглядних, наукових, творчих позицій відомих особистостей, їхню заслугу перед людством, спираючись на здобуту інформацію [6 МОВ 1.5.1-2];</p> <p>вдумливо й виразно повторно/вибірково читає твори, використовуючи прийоми інсерт-читання (читання з маркуванням сприйнятого), коментованого читання [6 МОВ 2.1.1-1];</p> <p>декламує твори, ілюструючи мету власного виконавського завдання [6 МОВ 2.1.1-1];</p> <p>визначає порушені в прочитаних творах</p>		<p>групові/парні/індивідуальні і дослідницькі, проектні, аналітичні, інтерпретаційні завдання за змістом прочитаних творів; обговорення проблемних питань (фронтальне, групове, парне); створення блок-карт, карт думок за змістом прочитаного твору або сприйнятої інформації; пошук відповідей на запитання для самоперевірки; добір цитат з твору для підтвердження власних гіпотез; вправи на узагальнення прочитаного.</p>

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст інтегрованого курсу	Види навчальної діяльності
<p>проблеми, їхню актуальність, порівнюючи художній перетин правдивих фактів із авторським або народним домислом [6 МОВ 2.2.1-1];</p> <p>критично працює з інформаційними ресурсами (бібліотеками, сайтами, музейними експозиціями, соціальними мережами тощо) в аспекті творчості письменників сьогодення [6 МОВ 2.2.5-1].</p>		

ТЕОРЕТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ

Мета концентру полягає в залученні здобувачів освіти до компетентного аналізу літературного твору із використанням літературознавчої термінології.

Концентр спрямований на засвоєння учнями/ученицями сутнісних характеристик літературознавчих понять (елементи сюжету, літературний портрет, фольклорний мотив, пейзаж, художня деталь, підтекст, «традиційний образ», «мандрівний сюжет», епітет, метафора, порівняння, персоніфікація, символ, антитеза, алегорія, гіпербола, звертання, гумор, самоіронія); формування вміння встановлювати відповідність між визначенням літературознавчих понять і прикладами у творі; удосконалення навичок усвідомленого виразного читання та здійснення літературознавчого діалогу з текстом.

<p>визначає тему, основну думку твору [6 МОВ 2.2.3 -1];</p> <p>вирізняє особливості прозової і віршової мови (рефрен, строфа, рима) [6 МОВ 2.2.4-1];</p> <p>визначає і характеризує образ ліричного героя, головного героя/персонажа [6 МОВ 2.2.4-1];</p> <p>характеризує головних та другорядних героїв, добираючи цитати з творів на підтвердження</p>	<p>Тема, ідея, проблематика твору.</p> <p>Елементи сюжету (експозиція, зав'язка, розвиток дії, кульмінація, розв'язка).</p> <p>Віршова мова (рима, строфа, ритм).</p> <p>Ліричний герой/героїня.</p> <p>Літературний портрет.</p> <p>Роди і жанри фольклору.</p> <p>Міфи й легенди, перекази, бувальщини.</p> <p>П'єса-казка, поезія-міф, повість-казка, повість-фентезі.</p>	<p>Групові/парні/індивідуальні і дослідницькі, проєктні, аналітичні, інтерпретаційні завдання за змістом прочитаних творів спрямовані на виокремлення літературознавчих понять; обговорення проблемних питань літературознавства (фронтальне, групове, парне); створення характеристики персонажа; порівняльна характеристика героїв;</p>
--	---	---

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст інтегрованого курсу	Види навчальної діяльності
<p>своїх думок; складає план-характеристику персонажів [6 МОВ 2.2.4-1];</p> <p>пояснює символічний зміст творів [6 МОВ 2.2.4-1];</p> <p>розрізняє поезію-міф, казку, повість-казку, повість-фентезі [6 МОВ 2.2.4-1];</p> <p>виявляє елементи будови казки (зачин, основна частина, кінцівка, діалоги, повтори та ін.) [6 МОВ 2.2.4-1];</p> <p>демонструє казку як гру (гра з часом і простором, гра зі словами (назвами), гра з правилами), виділяючи лідерські якості персонажів [6 МОВ 2.2.4-1];</p> <p>визначає елементи сюжету (експозиція, зав'язка, розвиток дії, кульмінація, розв'язка) прозового й драматичного твору [6 МОВ 2.2.4-1];</p> <p>потлумачує поняття <i>фантастика</i>, <i>пригода</i>, виявляє фантастичні та пригодницькі елементи у творах [6 МОВ 2.2.4-1];</p> <p>аналізує авторські трансформації «традиційного/мандрівного сюжету/образу/мотиву» у творах, потлумачує їхню роль у творі [6 МОВ 2.2.4-1];</p> <p>розкриває національний колорит</p>	<p>Літопис. Козацький літопис.</p> <p>Фольклорний мотив. «Традиційний образ», «мандрівний сюжет».</p> <p>Роль літературних і музичних асоціацій у творах.</p> <p>Художня деталь.</p> <p>Рефрен, його роль у піснях.</p> <p>Алюзія. Значення алюзій на відомі образи з прочитаних книг, книжки, класиків.</p> <p>Алегорія як спосіб художнього зображення явищ.</p> <p>Художні засоби: епітети, метафори, персоніфікація, порівняння, гіпербола, звертання.</p> <p>Символізм.</p> <p>Гумор. Самоіронія.</p> <p>Підтекст.</p> <p>Антитеза.</p> <p>Описи природи та їхня роль у тексті.</p>	<p>порівняння схожих образів і мотивів української та зарубіжної літератури, літературних творів та їхніх інтерпретаційних моделей з іншими видами мистецтв;</p> <p>укладання літературознавчого довідничка;</p> <p>пошук відповідей на запитання для самоперевірки;</p> <p>добір цитат з твору для підтвердження власних гіпотез;</p> <p>вправи на узагальнення прочитаного.</p>

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст інтегрованого курсу	Види навчальної діяльності
<p>народних і літературних творів, характеризує окремі засоби його створення (деталі побуту, національні образи, мовні засоби та ін.) [6 МОВ 2.2.4-1];</p> <p>порівнює українські та зарубіжні (народні й літературні твори, установлює в них відмінні та спільні елементи (образи, сюжети, особливості будови, проблематики, мотиви тощо) [6 МОВ 2.2.4-1];</p> <p>порівнює літературні твори з інтерпретаційними моделями інших видів мистецтв, установлює в них відмінні та спільні елементи (образи, сюжети, особливості будови, проблематики, мотиви тощо) [6 МОВ 2.2.4-1];</p> <p>пояснює визначення таких понять: <i>літературний портрет, ліричний герой/героїня, прототип, фольклорний мотив, пейзаж, художня деталь, підтекст, «традиційний образ», «мандрівний сюжет», епітет, метафора, порівняння, персоніфікація, символ, антитеза, алегорія, гіпербола, звертання, гумор, самоіронія, установлюючи відповідність між їхнім</i></p>		

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст інтегрованого курсу	Види навчальної діяльності
<p>визначенням і прикладами у творі [6 МОВ 2.2.4-1]; ілюструє за допомогою прикладів роль літературних і музичних асоціацій у творі, створюючи асоціативний ланцюжок до образів, добираючи власні асоціації з теми твору [6 МОВ 2.2.4-1].</p>		
ВЛАСНА МОВОТВОРЧІСТЬ		
<p>Мета концентру полягає у формуванні текстотвірних умінь і навичок учнів/учениць. Концентр спрямований на розвиток у здобувачів освіти вмінь і навичок створювати усні й письмові висловлення на основі прочитаних літературних творів, презентувати їх, аргументовано обстоюючи власні погляди, використовувати літературний і мистецький контент для ілюстрування власної позиції.</p>		
<p>творчо обробляє матеріали (факти з життя, мемуарні записи, артефакти, художні твори, фотографії, аудіо- або відеозаписи, записи сучасних зразків фольклору тощо) про регіональних письменників-сучасників для оформлення літературного куточка в класі, шкільного музею, для побудови дослідницької траєкторії [6 МОВ 2.6.1-3]; збирає фольклорні або авторські матеріали рідного краю, інтегруючи інформацію, здобуту в різний спосіб (текстовий, графічний, числовий тощо) у межах одного або кількох текстів (художніх</p>	<p>Записи та презентація зразків фольклорного контентів. Організація та проведення книгообміну або коворкінгу (спільної роботи), експозиції, виставки літературних творів. Написання й постановка колективної п'єси-казки. Створення стилізацій загадок, легенд, хайку (хоку). Створення і презентація есе або відгуку про книгу, твір, письменника, видатну постать.</p>	<p>Добір матеріалів для підтвердження власних припущень; обговорення проблемних питань (фронтальне, групове, парне); створення усного/письмового висловлення або коментаря в соціальній мережі про роль літератури у формуванні смаків та самоідентифікації, написання есе або відгуку про книгу, твір, видатну постать; написання уривків для колективної п'єси-казки, стилізацій загадок, легенд, хайку, продовження авторських творів; участь у літературній толоці; виконання проектних завдань;</p>

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст інтегрованого курсу	Види навчальної діяльності
<p>текстів, медіатекстів тощо) [6 МОВ 2.7.2-1]; презентує власну рецепцію сприйнятого за допомогою різних засобів візуалізації (малюнків, схем, таблиць, коміксів, мультимедійних презентацій, складених списків улюблених книжок тощо) [6 МОВ 2.7.2-1]; використовує для реалізації завдань літературних толок актуальні й достовірні текстові / медіатекстові джерела інформації [6 МОВ 2.7.2-1]; бере участь в організації буккроссингу (книгообміну) або коворкінгу (спільної роботи у вільному просторі) [6 МОВ 2.7.2-1]; виписує ключові слова, короткі цитати, афоризми з тексту, формулює власні висновки [6 МОВ 3.1.1-1]; пише есеї про значення прочитаних літературних творів, спираючись на здобутки митців класичної та сучасної художньої літератури (української літератури, зарубіжних літератур) в аспекті загальнолітературних, художньо-естетичних і літературознавчих, аксіологічних проблем [6 МОВ 3.1.2-1];</p>		<p>облаштування виставки, елементів експозицій для музею, куточків за результатами власних досліджень і творчих рецепційних моделей; укладання списку улюблених літературних творів, що вплинули на формування особистих якостей, смаків, уподобань; виправлення помилок у власному мовленні, редагування власного тексту.</p>

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст інтегрованого курсу	Види навчальної діяльності
<p>створює та оформляє відгук на книгу, твір, п'єсу-казку, уривок-продовження авторського твору, есей про письменника, видатну постать [6 МОВ 3.1.2-1];</p> <p>створює стилізації уривків казок, переказів, хайку (хоку), проявляючи творчі здібності [6 МОВ 3.1.2-1];</p> <p>інсценізує казку, виявляючи артистичні здібності; співпрацює в команді, презентуючи результати власних творчих зусиль [6 МОВ 3.1.2-1];</p> <p>спілкується з іншими в цифровому просторі, створюючи стислі коментарі на прочитані книги, знайомлячи інших із цікавими подіями в закладі, класі [6 МОВ 3.2.3-1];</p> <p>урізноманітнює власне мовлення залучаючи інформацію з різних видів джерел [6 МОВ 4.2.4-1].</p>		

6 клас

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст інтегрованого курсу	Види навчальної діяльності
АВТОР – ТВІР – ЧИТАЧ		
<p>Мета концентру полягає в залученні здобувачів освіти до компетентного ознайомлення з художньою, науково-популярною, науковою, довідковою, технічною, документальною літературою як джерелом інформації.</p>		
<p>Концентр спрямований на актуалізацію в учнів/учениць умінь сприймати тексти художньої, науково-популярної, наукової, довідкової, технічної, документальної літератури тощо, формування навичок усвідомленого виразного читання. Зміст концентру покликаний забезпечити розуміння здобувачами освіти значення художньої, науково-популярної, наукової, довідкової, технічної, документальної літератури для становлення особистості, розвиток умінь визначати показники успішності та необхідності книжок для досягнення поставлених цілей.</p>		
<p>уважно сприймає різножанрові тексти слухом, застосовуючи правила ефективного слухання; розрізняє інформацію на відому, частково відому й нову, застосовуючи різноманітні графічні позначки [6 МОВ 1.1.1-1];</p> <p>вичерпно відповідає на запитання за змістом почутого художнього твору, виявляючи розуміння сприйнятого й відтворюючи його зміст, толерантно висловлює свій погляд на твір [6 МОВ 1.1.2-1];</p> <p>потлумачує поняття «автор літературного твору» [6 МОВ 2.2.4-1];</p> <p>використовує заголовки та анотацію для ефективної роботи з текстом, критично сприймаючи їх, виробляючи власну позицію щодо його оцінювання іншими [6 МОВ 2.1.2-2];</p>	<p>Значення книжки в житті людини. Специфіка літератури художньої, науково-популярної, наукової, довідкової, технічної, документальної тощо. Роль автора у створенні літературних різновидів. Правда та художній вимисел у художньому творі.</p>	<p>Сприймання літературних творів різних жанрів із подальшим визначенням їхніх художніх особливостей; відповіді на репродуктивні й проблемні запитання; перегляд та обговорення відеозаписів, матеріалів інформаційних ресурсів, опрацювання каталогів електронних бібліотек тощо;</p> <p>добір матеріалів для підтвердження власних припущень; групові/парні/індивідуальні дослідницькі, проєктні, аналітичні, інтерпретаційні завдання за змістом прочитаних творів; обговорення проблемних питань (фронтальне, групове, парне).</p>

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст інтегрованого курсу	Види навчальної діяльності
<p>перепитує, уточнюючи зміст почутого, акцентуючи увагу на художніх деталях, на зміні інтонації, тембру й темпу мовлення, жестах і позі [6 МОВ 1.1.3-1];</p> <p>виявляє та відтворює прихований зміст повідомлення (художнього тексту, медіатексту тощо), розрізняючи невербальні засоби (інтонацію, силу голосу, логічні наголоси, темп, паузи, міміку, жести, пози), використані для передавання прихованого змісту [6 МОВ 1.1.3-1]; [6 СЗО 4.4.1-2]; [6 СЗО 4.4.1-3];</p> <p>обгрунтовує достовірність, повноту інформації, за потреби звертаючись до відповідних джерел, доречно цитуючи окремі фрагменти художнього тексту [6 МОВ 1.5.1-1];</p> <p>дискутує з порушених у тексті проблем, доброзичливо висловлюючи своє ставлення до думок інших; наводить кілька аргументів і прикладів для підтвердження власної позиції, використовуючи типові мовленнєві конструкції, доречні цитати з літературних творів, висловлення письменників та інші текстові ілюстрації для вираження власних</p>		

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст інтегрованого курсу	Види навчальної діяльності
<p>поглядів, ідей, переконань [6 МОВ 1.6.2-1];</p> <p>пояснює актуальність літературних творів у контексті доби [6 МОВ 2.4.2-2];</p> <p>створює (самостійно або з допомогою інших осіб) літературно-мистецький контент для розширення інтересів, світогляду, співпрацюючи в команді, презентуючи результати власних досліджень [6 МОВ 2.7.2-1].</p>		

ЖАНРОВА СИСТЕМА ЛІТЕРАТУРИ

Мета концентру полягає поглибленні знань здобувачів освіти про родово-жанрову систему художньої літератури.

Концентр спрямований на оволодіння знаннями з теорії літератури, зокрема родово-жанровими особливостями літературних міфів, байок, балад, казки-п'єси, оповідання, повісті, усмішки, автобіографії, гуморески, вірша, рубаї, лімерика. Зміст концентру покликаний навчити учнів/учениць застосовувати здобуті знання про особливості жанрової системи під час аналізу художніх творів, пояснювати їх трансформацію в авторських інваріантах як вияв творчого задуму письменника.

<p>обґрунтовує жанрові ознаки художніх творів, виділяючи особливості й закономірності прозової та віршової мови [6 МОВ 2.2.4-1];</p> <p>пояснює визначення таких понять: <i>байка, балада, оповідання, повість, усмішка, автобіографія, гумореска, вірш, рубаї, лімерик</i> [6 МОВ 2.2.4-1];</p> <p>визначає родову належність жанру літературного твору [6 МОВ 2.2.4-1];</p> <p>характеризує особливості ліро-епічних</p>	<p><i>Повторення:</i> перекази, легенди, міфи, п'єса-казка.</p> <p>Міфологія як основа для трансформації «традиційних образів» і «традиційних/мандрівних сюжетів» у літературних інваріантах.</p> <p>Література нонфікшн.</p> <p>Байка. Алегоричний зміст і повчальний характер байок.</p> <p>Балада. Трансформація фольклорних мотивів у баладах.</p> <p>Оповідання. Усмішка як різновид епічної гуморески.</p>	<p>Ознайомлення із літературними творами різних жанрів, аналіз їхніх художніх особливостей; групові/парні/індивідуальні дослідницькі, проєктні, аналітичні, інтерпретаційні завдання на визначення жанрових особливостей прочитаних творів; обговорення проблемних питань (фронтальне, групове, парне) в аспекті особливостей жанроутворень.</p>
--	--	--

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст інтегрованого курсу	Види навчальної діяльності
жанроутворень [6 МОВ 2.2.4-1].		
ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИЙ ДІАЛОГ З ТЕКСТОМ		
<p>Мета концентру – формування в здобувачів освіти уявлень про літературу як про важливий складник культури, вагомий чинник підвищення загального рівня освіченості, розвитку творчого потенціалу особистості. Зміст концентру спрямований на ознайомлення з авторсько-читацькою світобудовою як інформаційною реальністю, що синтезує традиційне й нетрадиційне в зображенні дійсності.</p>		
<p>диференціює інформацію (на нову й відому, основну й другорядну, хибну й достовірну, обґрунтовуючи свою думку) для реалізації або перевірки висунутих гіпотез [6 МОВ 1.1.2-2];</p> <p>вичерпно відповідає на запитання за змістом почутих або прочитаних творів [6 МОВ 1.1.2-1];</p> <p>переказує стисло/вибірково уривки з творів, що впливають на формування читацьких смаків та уподобань, демонструючи грамотний підхід до власної мовотворчості під час перефразування цитат тексту [6 МОВ 1.2.1-1];</p> <p>пояснює вплив художнього твору (ідеї, порушеної проблеми) на духовний світ особистості, її самоосвіту та самовиховання;</p> <p>характеризує почуте щодо дотримання основних правил спілкування, висловлює емоційно-оцінні судження, аналізує особливості формування</p>	<p>Аналіз художнього твору.</p> <p>Визначення ролі автора в «житті» літературного твору.</p> <p>Читання і популяризація кращих здобутків художньої літератури від давнини до сьогодення.</p>	<p>Добір матеріалів для підтвердження власних припущень;</p> <p>стислий/вибірковий переказ уривків з творів;</p> <p>виразне читання тексту;</p> <p>декламація вивчених поезій;</p> <p>інсерт-читання (читання з маркуванням сприйнятого);</p> <p>коментоване читання;</p> <p>вибіркове читання епізодів твору, читання за ролями;</p> <p>групові/парні/індивідуальні дослідницькі, проєктні, аналітичні, інтерпретаційні завдання за змістом прочитаних творів;</p> <p>обговорення проблемних питань (фронтальне, групове, парне);</p> <p>створення блок-карт, карт думок за змістом прочитаного твору або обробленої інформації;</p> <p>пошук відповідей на запитання для самоперевірки;</p> <p>добір цитат із твору для підтвердження власних гіпотез;</p>

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст інтегрованого курсу	Види навчальної діяльності
<p>світоглядних, наукових, творчих позицій відомих особистостей, їхню заслугу перед людством, спираючись на здобуту інформацію [6 МОВ 1.5.1-2];</p> <p>розповідає про власний емоційний стан, описує емоційний стан інших осіб або літературних персонажів, аналізуючи їхні вчинки й висловлювання, моделює свої емоції під час виразного й вдумливого декламування художнього твору [6 МОВ 1.8.1-2];</p> <p>наводить приклади з художніх текстів, у яких описано приклади вміння/невміння керувати емоціями, пояснюючи емоційний стан літературних персонажів (зважаючи на ситуацію, культуру, епоху, національні традиції та звичаї тощо) для розвитку власного емоційного інтелекту [6 МОВ 1.8.3-2];</p> <p>вдумливо й виразно повторно/вибірково читає твори, використовуючи прийоми інсерт-читання (читання з маркуванням сприйнятого), коментованого читання [6 МОВ 2.1.1-1];</p> <p>виразно декламує твори, ілюструючи мету власного виконавського завдання [6 МОВ 2.1.1-1];</p>		<p>вправи на узагальнення прочитаного.</p>

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст інтегрованого курсу	Види навчальної діяльності
<p>визначає порушені в прочитаних творах проблеми, їхню актуальність, порівнюючи художній перетин правдивих фактів із авторським або народним домислом [6 МОВ 2.2.1-1];</p> <p>застосовує інформацію, здобуту з інформаційних ресурсів (бібліотек, сайтів, музейних експозицій, соціальних мереж тощо) [6 МОВ 2.2.5-1];</p> <p>характеризує емоційний стан літературних персонажів, їхню поведінку та вчинки, виявляючи толерантність [6 МОВ 2.3.1-1].</p>		

ТЕОРЕТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ

Мета концентру полягає в оволодінні здобувачами освіти літературознавчою термінологією. Концентр спрямований на засвоєння учнями/ученицями сутнісних характеристик літературознавчих понять (прозова мова, герой, персонаж у літературних творах, художній образ, характеристика героя); формування вмінь усвідомлено використовувати під час інтерпретації художнього твору такі літературознавчі поняття: ліро-епічний твір, гіпербола, порівняння, епітети, персоніфікація, метафора, символ тощо; розвиток уміння ілюструвати зміст поняття прикладами з художнього твору; удосконалення навичок здійснювати літературознавчий діалог із текстом.

<p>визначає тему, основну думку твору [6 МОВ 2.2.3 -1];</p> <p>вирізняє особливості прозової і віршової мови [6 МОВ 2.2.4-1];</p> <p>визначає і характеризує художні образи [6 МОВ 2.2.4-1];</p> <p>характеризує героїв художнього твору, ілюструючи відповідь самостійно дібраними цитатами; складає план-</p>	<p><i>Повторення:</i> Тема, ідея, проблематика твору; елементи сюжету (експозиція, зав'язка, розвиток дії, кульмінація, розв'язка); віршова мова (рима, строфа, ритм); ліричний герой/героїня; літературний портрет; алегорія як спосіб художнього зображення явищ; художня деталь; аллюзія; художні засоби (епітети, метафори,</p>	<p>Групові/парні/індивідуальні дослідницькі, проєктні, аналітичні, інтерпретаційні завдання за змістом прочитаних творів, спрямовані на оволодіння літературознавчими поняттями; обговорення проблемних питань літературознавства (фронтальне, групове, парне);</p>
---	---	---

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст інтегрованого курсу	Види навчальної діяльності
<p>характеристику персонажів [6 МОВ 2.2.4-1]; пояснює символічний зміст творів [6 МОВ 2.2.4-1]; визначає елементи сюжету прозового й драматичного твору, композицію [6 МОВ 2.2.4-1]; аналізує авторські трансформації «традиційного/мандрівного сюжету/образу/мотиву» у творах, потлумачує їхню роль у творі [6 МОВ 2.2.4-1]; розкриває національний колорит народних і літературних творів, окремі засоби його створення (деталі побуту, національні образи, мовні засоби тощо) [6 МОВ 2.2.4-1]; обґрунтовує історико-літературні схожості та відмінності творів різних письменників і культур на рівні жанру, використаних мотивів, образів; обґрунтовує роль і місце реального й фантастичного в житті [6 МОВ 2.2.4-1]; пояснює роль фольклорних мотивів у літературних інваріантах [6 МОВ 2.2.4-1]; порівнює українські й зарубіжні художні твори, установлює в них відмінні та спільні елементи (образи, сюжети, особливості будови, проблематики, мотиви тощо) [6 МОВ 2.2.4-1];</p>	<p>персоніфікація, порівняння, гіпербола, звертання), підтекст, гумор.</p> <p>Прозова мова. Герой, персонаж у літературних творах. Художній образ. Характеристика героя. Роди і жанри літератури, ліро-епічні жанроутворення. Композиція твору. Художня автобіографія. Гумореска та усмішка, лімерик. Пейзаж, його роль у тексті.</p>	<p>створення характеристики персонажа; порівняльна характеристика героїв; порівняння схожих образів і мотивів української та зарубіжної літератури, літературних творів та їхніх інтерпретаційних моделей з іншими видами мистецтв; укладання літературознавчого довідничка; пошук відповідей на запитання для самоперевірки; добір цитат із твору для підтвердження власних гіпотез; вправи на узагальнення прочитаного.</p>

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст інтегрованого курсу	Види навчальної діяльності
<p>під час інтерпретації творів з допомогою або самостійно використовує елементи компаративного аналізу [6 МОВ 2.2.4-1];</p> <p>порівнює літературні твори з інтерпретаційними моделями інших видів мистецтв, установлює в них окремі та спільні елементи (образи, сюжети, особливості будови, проблематики, мотиви та ін.) [6 МОВ 2.2.4-1];</p> <p>тлумачить значення таких понять: <i>прозова мова, герой, персонаж, художній образ, характеристика героя, роди і жанри літератури, композиція твору, пейзаж, його роль у тексті</i> – і вмотивовано вживає їх під час аналізу художнього твору;</p> <p>застосовує під час інтерпретації художнього твору літературознавчі такі поняття: <i>гіпербола, порівняння, епітети, персоніфікація, метафора, символ</i>, устанавлюючи відповідність між їхнім визначенням і прикладами у творі [6 МОВ 2.2.4-1];</p> <p>ілюструє за допомогою прикладів роль літературних і музичних асоціацій у творі, складаючи асоціативний ланцюжок до образів; добираючи власні асоціації на тему твору [6 МОВ 2.2.4-1].</p>		

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст інтегрованого курсу	Види навчальної діяльності
ВЛАСНА МОВОТВОРЧІСТЬ		
<p>Мета концентру полягає у формуванні вмінь продукувати власні тексти, спираючись на здобутки авторів класичної та сучасної художньої (української та зарубіжних) літератури в аспекті загальнолітературних, художньо-естетичних і літературознавчих, аксіологічних проблем. Зміст концентру спрямований на ознайомлення здобувачів освіти із літературно-мистецьким контентом як основою для вдосконалення власного мовлення.</p>		
<p>узагальнює різні думки, виявляючи в них спільне й відмінне, висловлює свою думку щодо сприйнятого, критично й толерантно ставлячись до різних поглядів і спираючись на власний досвід [6 МОВ 1.6.2-1];</p> <p>використовує у власному висловленні поетичне, афористичне, цитатне мовлення відповідно контексту ситуації [6 МОВ 1.6.2-1];</p> <p>творчо обробляє матеріали (факти з життя, мемуарні записи, артефакти, художні твори, фотографії, аудіо- або відеозаписи тощо) про регіональних письменників-сучасників для оформлення літературного куточка в класі, коворкінгу, шкільному музеї для організації дослідницької траєкторії [6 МОВ 2.6.1-3];</p> <p>збирає авторські матеріали рідного краю, інтегруючи інформацію, здобуту в різний спосіб (текстовий, графічний, числовий тощо) у межах одного або кількох текстів (художніх текстів,</p>	<p>Презентація зразків сучасного літературного контенту.</p> <p>Написання есе з порушених у творі проблем і/або відгуку на прочитаний твір.</p> <p>Написання стилізацій уривків творів, переказів, байок, лімериків.</p>	<p>Добір матеріалів для підтвердження власних припущень;</p> <p>обговорення проблемних питань (фронтальне, групове, парне);</p> <p>створення усного/письмового висловлення або коментаря в соцмережі про роль літератури для формування смаків та самоідентифікації,</p> <p>написання есе або відгуку про книгу, твір, письменника, видатну постать;</p> <p>написання стилізацій уривків творів, переказів, байок, лімериків, продовження авторських творів;</p> <p>участь у літературній толоці;</p> <p>проектні завдання;</p> <p>облаштування виставки, елементів експозицій для музею, куточків за результатами власних досліджень і творчих рецепційних моделей;</p> <p>укладання списку улюблених літературних творів, що вплинули на формування особистих</p>

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст інтегрованого курсу	Види навчальної діяльності
<p>медіатекстів тощо) [6 МОВ 2.7.2-1];</p> <p>презентує досягнуті результати за допомогою різних засобів візуалізації (малюнків, схем, таблиць, коміксів, мультимедійних презентацій, укладених списків улюблених книжок тощо) [6 МОВ 2.7.2-1];</p> <p>використовує під час літературних толок актуальні й достовірні текстові/медіатекстові джерела інформації [6 МОВ 2.7.2-1];</p> <p>облаштовує буккросинг (книгообмін) або коворкінг (спільна праця у вільному просторі) [6 МОВ 2.7.2-1];</p> <p>виписує ключові слова, стислі цитати, афоризми з тексту, формулює власні висновки [6 МОВ 3.1.1-1];</p> <p>складає есеї про значення прочитаних літературних творів для особистісного зростання [6 МОВ 3.1.2-1];</p> <p>створює стилізації уривків творів, переказів, байок, лімериків, проявляючи творчі здібності [6 МОВ 3.1.2-1];</p> <p>дискутує з проблем, пов'язаних із власним життєвим досвідом, навчанням, уподобаннями тощо [6 МОВ 3.2.2-1];</p> <p>знаходить і виправляє огріхи й помилки в змісті, будові й мовному оформленні власних і чужих висловлень [6 МОВ 3.3.1-1];</p>		<p>якостей, смаків, уподобань;</p> <p>виправлення помилок у власному мовленні, редагування власного і чужого тексту.</p>

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст інтегрованого курсу	Види навчальної діяльності
<p>аналізує зміст написаного з погляду цілісності та повноти викладу [6 МОВ 3.3.2-1];</p> <p>коригує текст на основі проведеного аналізу [6 МОВ 3.3.2-2];</p> <p>доповнює та / або змінює окремі частини тексту відповідно до теми і мети висловлення [6 МОВ 3.3.2-3];</p> <p>творчо використовує мовні засоби, вибираючи з-поміж запропонованих варіантів доречні нестандартні рішення, обґрунтовуючи зроблений вибір [6 МОВ 4.2.1-1];</p> <p>відтворює окремі художні засоби для втілення власних творчих намірів [6 МОВ 4.2.2-1];</p> <p>вирізняє спільні та відмінні риси між своїм мовленням і мовленням інших осіб, урізноманітнює власне мовлення завдяки читанню літературних творів, роботі зі словниками та довідковими джерелами [6 МОВ 4.2.4-1].</p> <p>урізноманітнює власне мовлення, залучаючи інформацію з різних видів джерел [6 МОВ 4.2.4-1];</p> <p>спілкується з іншими в цифровому просторі, створюючи стислі коментарі на прочитані книги, ознайомлюючи інших із цікавими подіями в закладі, класі [6 МОВ 3.2.3-1].</p>		

ПРИКІНЦЕВА ЧАСТИНА

5 клас

РЕКОМЕНДОВАНИЙ КОНТЕНТ ДЛЯ ТЕМАТИЧНИХ БЛОКІВ

Книга – джерело знань

Біографічні нариси (з книжкової серії «Життя видатних дітей» («Грані-Т»), «Видатні особистості» («Наш формат») тощо) (3 нариси* на вибір учителя/вчительки або учнів/учениць). Альтернативні оповіді сучасних письменників про дитинство геніальних особистостей з нестримним прагненням до нового й незвичайного, про особливості формування їхніх світоглядних, наукових, творчих позицій, про їхню заслугу перед людством. Власна розповідь про шлях відомих людей.

Леонід Ушкалов «Сковорода від А до Я». Художня біографія великого мрійника, мандрівного філософа та педагога Григорія Сковороди. Його філософські ідеї, життєві принципи та поєвіряння. Афоризми.

Леонід Талалай «Таємниці»*. Завдання художнього слова – не просто дати людині естетичну насолоду, певний обсяг знань, а навчити її здобувати ці знання, уміти застосовувати їх, ставитися творчо до навчання.

Дмитро Павличко* «У книги люди, наче бджоли в соти, знесли духовний чародійний мед...», Володимир Лучук* «Книголюбка». Про роль книги та читання в житті поетів, вплив улюблених творів на гармонійний розвиток особистості.

Володимир Барагура. Нариси про Тараса Шевченка з циклу «Велетні на верхів'ях» з книги «Меч і книга» («Віщі слова», «Малий маляр», «Козак Мамай», «Свідки слави, дідівщини...»). Зображення дитинства Великого Кобзаря як періоду формування майбутнього митця, його жаги до навчання, писання та малювання.

Гагеруп Клаус «Дівчинка, яка рятувала книжки»*. Значення читання в боротьбі з нетиповими й типовими дитячими страхами: старіти, дорослішати і брати на себе відповідальність за інших, висловлювати власні думки, комунікувати й мати нових друзів, організувати роботу в команді, доводити справи до кінця, гідно презентувати себе та свої перемоги в спільноті. Образ Анни, її характеристика. Роль читача та автора в «житті книги».

Час для див і фантазій

Усна народна творчість. Колективний життєвий досвід, ідеали, прагнення, риси характеру, традиції різних народів, утілені в ньому.

Народна лірика. Календарно-обрядові пісні. Роль і місце пісні в житті українців.

Головні календарні обряди. Народна обрядова пісня, її різновиди. Пісні літнього циклу: «У ржі на межі», «Ой біжить, біжить мала дівчина», «Проведу я русалочки до бору» (русальні); «Заплету віночок», «Купайло, Купайло!» (купальські); «Маяло житечко, маяло», «Там у полі криниченька» (жниварські). Пісні зимового

циклу: «Засівна», «Нова радість стала», «Добрий вечір тобі, пане господарю!», «Щедрик, щедрик, щедрівочка». Пісні-ігри, які супроводжують народну драму «Коза». Веснянки: «Ой кувала зозуленька», «А в кривого танця». Виразне читання 2-3 пісень (на вибір учнів)**.

Народний епос. Загадка як вид усної народної творчості. Розгляд змісту і форми загадок. Види загадок (про людей, їхнє життя, про природу та її явища, про рослини, тварин).

Прислів'я та приказки. Народне уявлення про довколишній світ та оцінка його в прислів'ях і приказках. Краса і мудрість цього жанру усної народної творчості.

Міфи й легенди давніх українців. «Культ предків»*, «Дерево життя»*, (за Валерієм Войтович «Міфи та легенди Давньої України»). «Берегиня»*, «Про зоряний Віз»* (за Сергієм Плачиндою «Міфи і легенди Давньої України»).

Легенди й міфи. Елементи компаративістики. Міфологія як основа для трансформації «вічних образів», «мандрівних сюжетів» і творчості (на вибір).

«Легенди і міфи Стародавньої Греції» у переказах Катерини Гловацької «Прометей», «Геракл» (2 на вибір), «Дедал та Ікар».

Надія Симчич «Марко з Котигорошівки»*. П'єса-казка як модель сучасного фанфіку на народну казку про Котигорошка, продовження історії родів Котигорошка, Вернидуба, Вернигори, Крутивуса. Її сучасна проблематика. Мова твору, сповнена українського гумору, гострої самоіронії, глибокої символіки та життєвої мудрості.

Літературні казки. Народна казка – поштовх для літературної фантастики, спільне й відмінне між фольклорними та авторськими казками.

Іван Франко «Фарбований Лис»* та індійська народна казка «Фарбований шакал»*. І. Франко – казкар (зб. «Коли ще звірі говорили»). Зміст казки, головні й другорядні персонажі. Образ Лиса, риси його характеру. Спільне й відмінне в літературній й фольклорній казках. Викриття в образах тварин негативних людських якостей.

Якоб і Вільгельм Грїмм «Білосніжка», Шарль Перро «Спляча красуня». Синтез фольклорних і літературних елементів у творчості братів Грїмм і Шарля Перро. Авторські трансформації «вічного сюжету» про сплячу красуню, сімох богатирів та фольклорних мотивів народів світу.

Оскар Вайльд «Хлопчик-Зірка»*. Казкові персонажі, їхня характеристика. Основний конфлікт. Символічний зміст назви твору. Еволюція образу головного героя.

Уроки минулого

Літопис як найдавніший жанр історичної прози. Руські літописи. «Повість минулих літ» Літописця Нестора (у переказі Віктора Близнеця). «Три брати – Кий, Щек, Хорив і сестра їхня Либідь»*, «Святослав укладає мир з греками...»*, «Володимир вибирає віру»*, «Розгром Ярославом печенігів»*. «Повість минулих літ» – найдавніший літопис нашого народу. Значення літописання для нащадків. Казкові й історичні мотиви літописних сюжетів. Любов князів до своєї землі, їхня сила духу, воля, благородство, сміливість, рішучість, вірність тощо.

Олександр Олесь. Поезії з книги «Княжа Україна»*: «Початки Києва», «Аскольд і Дір», «Похід Ольги на деревлян», «Печенізька облога Києва»** (уривок на вибір учнів/учениць). Зв'язок поезій із літописами. Поетична оповідь про минуле нашого народу, князів Русі-України, їхню мудрість, благородство, хоробрість, любов до рідної землі.

Козацькі літописи. Літопис Самійла Величка (уривки)*. Монументальний твір української історико-мемуарної прози XVII–XVIII ст., який разом з Літописом Самовидця, Літописом Григорія Грабянки й «Історією Русів» творить комплекс козацької історіографії. Відображення визвольної боротьби українського народу проти польської шляхти під проводом Богдана Хмельницького 1648–1654 рр.

Зірка Мензатюк «Таємниця козацької шаблі»* (уривки). Пригодницька повість про мандрівку історичними місцями сучасної України. Фантастичне й реальне в ній. Історичне минуле нашого народу в житті сучасної людини. Образи козаків та символіка козацької шаблі у творі. Екзотика старовинних українських замків.

Повість Г. Тютюнника «Климко». Образ дитини війни. Автобіографічні моменти, роль прийому подорожі, система образів у творі. Чому Климко йшов на самопожертву заради інших?

«Людина нібито не літає, а крила має...»

Микола Вороний «Ікар»*. Трансформація давньогрецького міфу. Роль присвяти.

Мотив крил у поезіях Стівена Гарнера та Ліни Костенко «Крила».** Крила як символ духовного багатства людини, її прагнення до високості.

Леся Українка «Мрії»*, «Як дитиною, бувало...»** Поезії зі збірки «На крилах пісень». Дитинство поетеси, роль родини в її вихованні. Неповторний світ дитинства в поезіях. Образ мужньої, сильної духом дівчинки, її життєрадісний погляд на світ, вільнолюбство, впевненість, розвинена уява. Значення мистецтва в житті людини.

Валерій і Наталія Лапікури «Чарівна брама»*. Трансформація поетики козацького епосу в повісті-фентезі, прийом стилізації гри-квесту, розробка традиційних українських мотивів та образів.

Елеанор Портер «Поліанна»*. Щирість, мужність й оптимізм героїні твору, її вплив на життя міста. Поліанна та її друзі. Художні засоби розкриття образу Поліанни, портретна характеристика. Ідея радості життя й відкриття світу у творі.

Надійка Гербіш «Мене звати Мар'ям»*. Показ руйнівної сили війни очима дівчинки-біженки: урятоване життя, втрата дому, Батьківщини, еміграція, зіткнення з ворожістю, породженою стереотипами й історіями, утрата друзів, пам'ять, любов, віра й пекуче бажання вберегти найдорожчих.

Ульф Старк «Маленька книжка про Любов». Роль спілкування з батьками в емоційних переживаннях дитини: туги за батьком, нужди й несправедливості, першого кохання. Показ значущості віри, любові, надії, родинного розуміння. Образ Фреда, його характеристика.

Природні дивограї

Лана Ра «Щоденник котячих мандрів»* (2-3 оповідки на вибір учителя/вчительки). Унікальна етнографічно-художня довідка – заочна екскурсія сучасною Україною. Розповідь про найцікавіші, часто маловідомі, захопливі куточки на основі трансформованих, творчо оброблених легенд, переказів, бувальщин різних регіонів.

Мацуо Басьо. Хайку (хоку) (2-3 на вибір учителя/вчительки)**. Відображення японських уявлень про красу в поезії митця. Лаконізм форми та широта художнього змісту хайку. Зображення станів природи в ліриці М. Басьо.

Роберт Бернс «Моє серце в верховині...»*, **Богдан Лепкий «Заспів»*** («Колисав мою колиску / вітер рідного Поділля», **Іван Низовий «Провальський степ»***, **Ісмаїл Гаспринський «Крим»***. Ідея любові до батьківщини. Антитеза (рідний край – чужина), гори, степ, природні краєвиди – узагальнений образ свободи.

Йоганн Вольфганг Гете «Нічна пісня подорожнього»**, **Поль Верлен «Вечірня зоря»***, **Тарас Шевченко «Зоре моя вечірняя»***. Зображення взаємозв'язку різних сфер природи й людини в поетичному творі.

Генріх Гейне «Задзвени із глибини...»*, **Ліна Костенко «Дощ полив, і день такий полив'яний...»***, **Василь Голобородько «Дві яблуньки»***. Утілення краси природи в поезіях. Зв'язок із фольклорними мотивами.

Джек Лондон «Біле Ікло»*. Розповідь про життя прирученого вовка на Алясці. Проблеми життя й смерті, дружби й зрадництва, добра й ласки, жорстокості та ненависті, справедливості та незламності. Описи природи та їхня роль у тексті.

Оксана Луцевська «Бігль-старший»*. Захоплива історія про двох друзів і пса як приклад гармонії людини й природи. Гуманізм оповідання. Доброта, вигадливість, рішучість Колька і дядь Рона їхня здатність на вчинки, особливо у обстоюванні своєї позиції. Показ самотності та старості через образ собаки, відповідальності кожного перед домашніми тваринами.

Ернест Сетон-Томпсон. Збірка «Оповідання про тварин»*, оповідання «Снап», «Лобо», «Доміно» «Мустанг-іноходець» (2 на вибір учителя/вчительки). Авторські спостереження за світом природи. Утвердження любові до всього живого. Зображення художніх образів, їхнє розкриття в подіях твору.

6 клас

Загадки доквілля

Ярослав Стельмах. «Митькозавр з Юрківки, або Химера лісового озера»*. Таємничі, веселі й незвичайні події в повісті, передані образним словом. Значення наукових фактів у пригодницькій повісті. Допитливість, винахідливість, кмітливість хлопчиків – головних героїв.

Кирило Безкоровайний «Моя подруга з темної матерії»*. Специфіка літератури нонфікшн. Значення наукових фактів у пригодницькій повісті. Вигадані та

реальні персонажі твору. Роль дружби, яка надихає і мотивує до нових наукових відкриттів.

Нанетті Анджела «Чоловік, який вирощував комети». Поєднання жорстокої реальності людської долі, людських стосунків з реальністю добра, світла, ніжності, які перебувають на межі справжнього земного й далекого космічного. Проблеми втрати й віднайдення, родинний затишок, мрія, якій не варто ніколи і за жодних обставин зраджувати. Літературний портрет як вияв характеристики персонажа.

Міфи і легенди зоряного неба (на вибір учителя/вчительки, учнів/учениць). Джерела назв сузір'їв, зоряних світил, явищ: міфи про богів, перекази про героїв і пов'язані з ними події, назви різних тварин і знарядь виробництва, використовуваних у щоденному житті. Самобутність астрономічної номенклатури у фольклорі різних культур.

Ліна Костенко «Заходить сонце за лаштунки лісу»*, М. Вінграновський «Тасмний вечір, вівці і горби...»*. Зоряне небо – невичерпне джерело метафоричної образності в поетичному тексті. Ідея вічності поєднується в поетичній мові з мотивом таїни, загадковості космосу, вічної закоханості людини перед його незбагненністю.

Мудрість століть

Народна символіка та алегорія байок. Байка як літературний жанр, її характерні ознаки, особливості художньої будови, повчальний зміст.

Езоп. «Лисиця і виноград»*, «Вовк і Ягня»*, «Крук і Лисиця»*, «Мурашки й Цикада»* Поєднання конкретного й загального в байках Езопа. Утілення людських рис в алегоричних образах. Мораль байок Езопа.

Жана де Лафонтена «Шершні і пчоли». Григорія Сковороди «Бджола та Шершень»**. Історико-літературне пояснення подібності або відмінностей творів різних письменників та культур на рівні жанру, використаних мотивів, образів. Специфіка трансформації «мандрівних» (традиційних, вічних) сюжетів у творах митців. Творчий зв'язок між письменниками різних літератур. Оригінальність і самобутність байок. Актуальність проблематики творів.

Леонід Глібов. «Щука»*, «Муха і Бджола»*, «Жаба і Віл». Визначний український байкар, поет. Викривальна й повчальна спрямованість байок письменника.

Балада як жанр. Характерні ознаки балади, тематика.

Народні балади «Гей по під гай зелененький»* та «Поєдинок Робіна Гуда з Гаєм Гізборном» (уривки)*. Фольклорні образи Олекси Довбуша та Робіна Гуда Ідеї свободи і служіння народові. Специфіка змалювання образів народних захисників.

Літературні балади, їх відмінності від фольклорних. Трансформація народних мотивів.

Яків Щоголів. Балада «Запорожець над конем»*. Поетична розповідь про побратимство козака і коня – традиційний мотив козацького епосу.

Йоганн Крістоф Фрідріх Шиллер «Рукавичка» (уривки)*. Випробування головного героя балади. Образ справжнього лицаря, його мужність, відвага, людська гідність.

Адам Міцкевич «Світязь». Утвердження любові до батьківщини й героїзму в баладі А. Міцкевича. Символічні образи, елементи фольклору у творі.

Криниці homo legens

Дара Корній трилогія «Чарівні істоти українського міфу» («Духи природи», «Домашні духи», «Духи-шкідники») (2 оповідки на вибір учителя/вчительки або учня/учениці). Зображення самотнього світу українських вірувань про Всесвіт і визначання ролі первісних людей у ньому. Пантеїзм української міфології. Персоніфікація.

Василь Королів-Старий. «Хуха-Моховинка»*. Трансформовані образи фантастичних істот, створені уявою автора на основі українського фольклору. Добро і зло в казці. Світлий, життєствердний погляд на світ. Аналіз зовнішності (портрета) казкових істот. Наскрізний гуманізм казки.

Казка-п'єса Марійки Підгірянки «В чужому пір'ю»*. Про духовно-моральні цінності особистості: любов до рідної землі та до найближчих людей, турботливе ставлення один до одного, почуття доброти та чуйності. Гармонія людини і природи. Персоніфікація природних явищ – дивовижне й незвичайне в повсякденному житті.

Редьярд Кіплінг «Книга джунглів»* (2 оповідання на вибір учителя/вчительки). Гармонія життя людини й дикої природи. Змалювання характерів поодиноких звірів (спосіб їхнього життя, їхні звичаї) як довершених людських типів.

Проблема духовного випробування людини та її моральної стійкості у вірші Р. Кіплінга «Якщо...»*. Сюжет і композиція вірша. Художні особливості твору, його провідна ідея (людина повинна залишатися собою в різних життєвих випробуваннях, зберігати вірність моральним принципам).

Михайло Коцюбинський «Маленький грішник»*. Художня розповідь про Дмитрика, його життя, стосунки з однолітками та дорослими. Добро і зло, благородство і підлість у творі. Щедрий на добро внутрішній світ героя. Дмитрик як особистість, суперечливість його характеру.

Джеймс Олдрідж «Останній дюйм»*. Проблема взаємин між батьками й дітьми. Символічність назви оповідання. Образи Бена й Деві, художні засоби їхнього створення. Віра у внутрішні можливості людини, подолання нею життєвих випробувань, здатність до порозуміння. Утвердження сімейних цінностей.

Велетні століть

Давньогрецька міфологія. Основні цикли давньогрецьких міфів. Міфи троянського циклу (2-3 за вибором учителя/вчительки). Відображення історичних подій у міфах троянського циклу. Ключові образи циклу, їхній гуманістичний зміст. Міфологічні символи (яблуко розбрату, троянський кінь, ахіллесова п'ята та ін.).

Біографічний нарис з книжкової серії видавництва «Грані-Т» «Життя видатних дітей» Олександра Дерманського про Авіценну*. Альтернативна оповідь письменника про дитинство геніального науковця-енциклопедиста, філософа, лікаря, хіміка, астронома, теолога, поета Золотої доби ісламу. Показ нестримного прагнення до нового й незвичайного, про шлях до багатівікової заслуги перед людством.

Олександр і Наталя Шевченки про Омара Хайяма, перського поета, математика, філософа, астронома*. Багатогранність уподобань, захоплень.

Омар Хайям та Дмитро Павличко «Рубаї»* (по 2-3 за творчістю кожного поета на вибір учнів/учениць). Лаконізм і місткість жанру рубаї. Рима та римування (повторення). Літературна гра «Буриме» з написання стилізацій жанру рубаї.

Федір Дудка «Стрибожа внука»* (уривки). Історичне оповідання про дочку Ярослава Мудрого Анну. Любов до рідного краю і почуття обов'язку перед державою.

Маруся Чурай. Пісні, що стали народними. Легенди про українську народну співачку та поетесу часів Хмельниччини.

Оксана Іваненко «Друкар книжок небачених»* (уривки). Повість про початок книгодрукування в Україні, сподвижників друкарської справи, що долали перешкоди на шляху до популяризації книги, її доступності для звичайних людей. Трагічна доля І. Федорова, якому судилася посмертна слава.

Максим Рильський «Бетховен»*, Павло Мовчан «Мікеланджело». Своєрідність художньої організації образу митця. Співвідношення моделі творця як «живої» людини і вольової особистості, звеличення їх заслуг перед людством.

Олександр Гаврош «Неймовірні пригоди Івана Сили»*. Повість про пригоди українського силача, який став чемпіоном Європи з кількох видів спорту, об'їздив пів світу, здобувши безліч перемог. Іван Сила (Іван Фірцак) – утілення непереможного духу українського народу, його доброти й щирості. Морально-етична проблематика твору: добро і зло, справжня дружба і любов, чесність і підступність.

Пригодницькі світи

Жуль Верн «П'ятнадцятирічний капітан»*. Тема духовного випробування людини в романі Ж. Верна. Образ Діка Сенда, моральні якості героя, його мужність і людяність. Дік Сенд і його друзі. Дік Сенд і Негоро. Проблема рабства в романі. Описи природи.

Гаррієт Бічер-Стоу «Хатина дядька Тома»*. Стисло про письменника. Проблема рабства і ставлення до людей різних рас і національностей у творі. Образи дядька Тома, Елізи, Джорджа Гарріса, Джорджа Шелбі, Евангеліни (Еви). Ідеї доброти, поваги до людини, мужності, толерантності. Викриття жорстокості й расової неприязні в романі.

Всеволод Нестайко «Тореадори з Васюківки»*. Пригодницький захопливий сюжет, мрія і дійсність, смішне, комічне, романтичне в його пригодницькій повісті для дітей. Образи Яви Реня та Павлуші Завгороднього. Проблеми у творі.

Леся Вороніна. «Таємне Товариство боягузів, або засіб від переляку № 9»*. Фантастична, романтична повість про виховання гідності та мужності. Клим Джура – рятівник світу. Його друзі й вороги. Еволюція Кліма від боягуза до супергероя. Роль сім'ї у формуванні життєвих переконань людини. Стосунки між різними поколіннями в родині.

Роальд Дал «Матильда»*. Проблеми зростання геніальної дитини, яку не розуміють власні батьки та інші дорослі. Показ сили духу, багатство внутрішнього світу маленької дівчини, яка розкриває свої здібності за допомогою пошуку нових знань у книжці, науці. Характеристика Матильди.

Клаус Гагеруп «Маркус і Діана. Світло Сіріуса». Пригоди невдахистрахополоха Маркуса та його практичного розумного друга Сігмунда. Маркус – типовий невпевнений у собі, але добрий і чуйний хлопець із багатою фантазією. Значення гумору у сприйнятті та розв'язанні складних життєвих питань.

Бачинський Андрій «З Ейнштейном у рюкзаку». Роль художньої книги в популяризації будь-яких наукових відкриттів і, зокрема, з фізики, за якими працює світ, які допомагають убезпечити життя. Жанр пригодницької повісті, його особливості. Характеристика Олега, Солі та Юрка.

Секрети сміхової творчості

Остап Вишня «Моя автобіографія»*. Розповідь про батьків, навчання й формування світогляду письменника. Гумореска (усмішка) як жанр. Композиція твору.

Павло Глазовий. Гуморески* (2-3 на вибір учителя/вчительки). Тонкий гумор та народна мудрість творів. Виразне читання гуморесок**.

Сашко Дерманський «Лімерики»* (на вибір учителя/вчительки та учнів/учениць). Історія походження та особливості жанру лімерик, використання гумору, заснованого на парадоксах та нісенітницях. Авторська рецепція жанру – використання вітчизняних топонімів.

ЛІТЕРАТУРНІ ПІДСУМКОВІ ТОЛОКИ

5 клас

Толока-форум «Улюблені книжки». Самостійне, аргументоване відображення показників успішності улюблених книг, які вплинули на розвиток уподобань і читацьких смаків п'ятикласника. Виразне читання улюблених художніх творів (на вибір учня/учениці). Організація буккроссингу (книгообміну) або коворкінгу (спільної роботи).

Літературні посиденьки або онлайн-здибанки, квести, флешмоби (раптівки), заочні зустрічі в соцмережах із письменником рідного краю (на вибір учителя/вчительки). Ознайомлення з доробками професійних письменників, які пишуть для дітей і про дітей, або з творчими досягненнями сучасників у музеях, бібліотеках, кав'ярнях, класах тощо.

Толока-презентація мінірозвідок, присвячених літературі рідного краю (на вибір). Розширити уявлення учнів/учениць про роль фольклору в житті народу, динаміку розвитку мистецтва родинного слова, формувати вміння доцільно користуватися фольклорним мовленням, розуміти його естетичне забарвлення, психологічний ефект і на цій основі розвивати мовне чуття, мовний смак, необхідні для розвитку інтелекту, творчих здібностей, свободи мислення.

Віртуальна/очна етнографічна екскурсія до літературного (краєзнавчого) музею (на вибір учителя/вчительки).

Літературні вечорниці «Легенди, перекази, бувальщини рідного краю» (на вибір учителя/вчительки або учнів/учениць).

Літературно-мистецька толока. Використання символіки народного епосу в мистецтві. Роль художнього слова в презентації власних доробків.

Толока з написання нарисів до сучасного літопису. Збирання та творча обробка, презентація матеріалів (фактів із життя, мемуарних записів, артефактів, художніх творів, фотографій, аудіо- або відеозаписів тощо) про регіонального письменника-сучасника.

Толока-літературне «смакування» сучасної пейзажної лірики (виразне читання поезії на вибір учнів/учениць).**

Література, яку обираю Я, або Посиденьки в бібліотеці. Огляд й обговорення художнього контенту для читання на канікулах.

6 клас

Літературно-мистецька толока Самостійне, аргументоване відображення показників успішності улюбленої тематики книг, що вплинули на розвиток захоплень шестикласників. Роль анотації під час вибору книжок за тематикою. Написання анотації.

Літературні посиденьки або онлайн-здибанки, квести, флешмоби, заочні зустрічі в соцмережах із письменником рідного краю (на вибір учителя/вчительки). Ознайомлення з доробком професійних письменників, які

пишуть для дітей і про дітей, або з творчими досягненнями сучасників у музеях, бібліотеках, кав'ярнях, класах тощо.

Толока-байкарське змагання. Написання та виконання власних байок. Редагування авторської байки. Виразне читання авторських робіт.

Толока-турнір. Демонстрування знань про життя відомих людей різних часів і народів (письменників, художників, архітекторів, математиків, медиків, фізиків та ін.), які надихають своїм незламним прагненням досягти мрії.

Пригодницька толока-квест. Повторення вивченого матеріалу та узагальнення знань, умінь і навичок, набутих під час вивчення пригодницької літератури.